

CONFIDENTIAL

28

LIMITED DISTRIBUTION-URGENTREAD AND DESTROYITEM NO. 7520/56

JB + KK

Aug 1

MC/1729

HUNGARY

RELIGION (2800)
Roman Catholic Church (2806)

PUBLIC BELIEVES RAKOSI'S FALL WILL LEAD TO WEAKENING
OF RELIGIOUS PERSECUTION.

SOURCE HUNGARY/B: Confidential source.

DATE OF OBSERVATION: Current period.

ENGLISH SUMMARY: See the headline please.

EVALUATION COMMENT: This report supplies a good description of the present situation of the Roman Catholic Church in Hungary. The details given on the Church's life are in accordance with earlier information. The efforts of the Episcopate to improve conditions and liberate the arrested priests and nuns are known, as is the fact that the Regime tries to prevent by all means religious instruction in schools.

The arrests in connection with ^{the} illegal Catholic information service are not covered in our files. The steady weakening of the Communist-run peace priest movement also appears from the press, which less and less frequently deals with this movement.

In view of the delicacy of the information it should not be used for broadcasts, or for press release.

+ + + +

(over)

RÁKOSI Mátjának bukása után a magyar katolikus világ abban reménykedik, hogy a kormány egyházellenes politikájában jelentős enyhülés fog bekövetkezni. Katolikus körökben úgy vélik, hogy az egyházellenes politika tovább tolódik a tudományos területre, és az egyházüldözést szellemi eszközökkel folytatják majd. A konkrét engedmények során elsősorban arra számítanak, hogy a kormány szabadon bocsátja a bebörtönzött papokat, szerzeteseket és apácákat. A hivatalos egyházi körök törekvése egyelőre arra szorítkozik, hogy a kormány megtartsa az egyház és az állam között létesített megállapodást. A püspöki kar szorgalmazta, -- egyelőre eredménytelenül, -- hogy az Egyházi Hivatal megbízottjait, az úgy nevezett "civil püspököket", amelyeknek feladata a püspökök és a püspöki rezidenciák közvetlen ellenőrzése, -- eltávolítsák a püspöki hivatalból.

GRÖSZ érseknek eredetileg ez volt egyetlen kikötése az érseki székbe való visszahelyezésével kapcsolatban. A kormány azonban nem volt hajlandó erre az engedményre. GRÖSZ érsek végül is, minden kikötés nélkül vállalkozott a püspöki kar vezetésére.

GRÖSZ érsek szabadonbocsájtása és érseki jogaiba való visszahelyezése egyébként némi meglepetéssel érte a katolikus közvéleményt. Jól tájékozott katolikus körökben úgy tudták, hogy CSAPIK érsek betegsége idején tárgyalások folytak, ki legyen utódja a püspöki kar elnöki székében. GRÖSZ érsek fogvatartása miatt elsősorban SHVOY püspökre hárult volna ez a feladat. SHVOY azonban nem vállalkozott volna erre, ezért HAMVAS Endre CSANÁD-i püspökre és ESZTERGOMI apostoli adminisztrátorra esett a választás. A püspöki kar tagjai eredetileg nem is számoltak azzal a lehetőséggel, hogy a kormány GRÖSZ érseket szabadon engedi és visszahelyezi jogaiba.

CSAPIK érsek halála érzékenyen érintette a katolikus egyházi köröket. Sokan benne látták az egyetlen magyar főpapot, akit respektáltak a kommunisták, és aki bizonyos eredménnyel tudott fellépni egyházi kérdésekben a kommunista hatóságoknál. Érdemének tekintik, hogy állandóan napirenden tartotta a bebörtönzött papok sorsát. Kérvényeket nyújtatott a kormányhoz a hitoktatással kapcsolatos sérelmekről. CSAPIK érsek egyik utolsó tevékenysége az volt, hogy amnesztiát kért a bebörtönzött katolikus papok részére.

Hajszja az illegális hitoktatók ellen.

A BUDAPESTI kormány egyházellenes politikája az utóbi esztendőben főleg az úgynevezett "illegális hitoktatás" ellen

folytatott kiméletlen hajszában jutott kifejezésre. A hitoktatásra való beiratkozásnál az ideai tanévben is a régi módszereket alkalmazták. A két év előtti enyhüléssel szemben világosan megmutatkozott a visszaesés. A kommunista terror hatására a városokban sikerült csaknem teljesen megszüntetni a hitoktatást. Falun ezzel szemben minden terror hatástalan maradt a katolikus tanulók az ideai is csaknem teljes számban látogatták a hittanórákat. A fővárosban és a nagyobb vidéki városokban meghonosodott az illegális hitoktatás. A kommunis-
ták már az ősszel lecsaptak az illegális hitoktatókra, letartóztattak volt szerzeteseket és apácákat azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy a többi hitoktatót megfélemlítsék. Az illegális hitoktatás az ideai tanévben nem lehetett széleskörű és általános. A kommunista üldözéssel szemben gyengének bizonyult a hívek öntudata. Az illegális hitoktatás azonban, ennek ellenére, kisebb csoportokban mindvégig funkcionált, és részben mégis pótolta a katasztrófális hiányokat.

Letartóztatások az illegális katolikus hirszolgalat miatt.

A kommunisták hadjáratot indítottak az illegálisnak nyilvánított, katolikus hirszolgalat ellen. Évek óta gyakorlattá vált, hogy a katolikus értelmiséget időnkint a külföldi katolikus folyóiratok cikkeiről, a külföldi katolikus vezetők megnyilatkozásairól gépirásos sokszorosítás formájában értesítették. A katolikus folyóiratokat Magyarországon csak egészen szűk kör tudja figyelemmel kísérni, úgy hogy a gépirásos sokszorosítással a katolikus szellemi élet külföldi megnyilatkozásai szélesebb körben válhattak ismertté. A hirszolgalatnak ezt a módját az Egyházi Hivatal vezetői illegálisnak nyilvánították, és a rendőrség megindította ellene a hadjáratot. 1955 decemberében néhány "békepap" besugására az ország különböző pontjain letartóztattak egyházi és világi személyeket, akik szervezettel folytatták a katolikus értelmiség tájékoztatását. Az akciót a kommunista hatóságok megtették azzal, hogy egy ideig elkobozták a külföldről postán küldött katolikus lapokat.

A Vatikáni rádió és a magyarnyelvű nyugati adók katolikus programjának jelentősége.

A kormány intézkedései elzárták a katolikus értelmiséget a külföldi katolikus lapoktól és folyóiratoktól, ezért fokozottan rászorult a Vatikáni rádió és a nyugati, magyarnyelvű adóállomások egyházi programjára. A vatikáni rádiót csak igen kevesen hallgatják. A sugárzás egyrészt nagyon gyenge, és azt is erősen zavarják. Egyházi körökben remélik,

hogya a nyár folyamán felépítik az új, korszerű vatikáni leadóállomást, megjavulnak a vételi lehetőségek, és a rádióon keresztül szorosabb kapcsolat alakult ki a magyar katolikus papság és a Vatikán között. A nyugati magyarnyelvű rádióállomásoktól, elsősorban a Szabad Európa Rádió-ja egyházi programjától, papi körökben az egyházi hírek és események rendszeres közlését várják. Fontosnak tartanak, hogya az egyházi rovatban kellő időt biztosítanak a folyóiratcsemléknek. Általában azt szeretnék, ha az egyházi rovat túlnyomórészt a hallgatók tájékoztatásával foglalkoznék és kevesebb időt töltene a politikai izű propagandisztikus előadásokkal.

Az egyházi irodalom rendkívül szűk keretere jellemző, hogy az utóbbi években összesen két egyházi könyv látott napvilágot. Az egyik SIK Sándor verses zsoltárfordítása amely négyezer példányban jelent meg. A másik - CSAPIK Gyula által szerkesztett régi ima- és énekeskönyv új kiadása.

Az egyházi élet egyik örvendetes jelensége, hogy az aktív békepapok száma az elmúlt félév folyamán láthatóan csökkent. A megmaradt békepapokról egészen nyilvánvaló, hogy az egyházellenes kormány zsoldjában állnak, ezért tevékenységük a hívek tömegeire sokkal kisebb rombolóhatással van, mint a múltban volt. Az egyházmegyei méltóságokba ültetett békepapok elszigetelődtek, kapcsolatuk megszakadt a katolikus tömegekkel. A legtöbb aktív békepap ma már nem mond szentbeszédet a templomokban, nem teszi ki magát annak, hogy a szószékre lépve, a hívek tömegesen elbagyják a templomot.

End.

LIMITED DISTRIBUTION - URGENT

READ AND DESTROY